

^{1103H} HAPİS CEZASININ ERTELENMESİNE İLİŞKİN BAZI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

(CERTAIN ISSUES RELATING TO THE SUSPENSION OF IMPRISONMENT
SENTENCES AND PROPOSED SOLUTIONS)

Av. Emin Berathan SAKIN ^{1104*} ^{1105**}

ÖZ

Bu çalışmada 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenen hapis cezasının ertelenmesi müessesine ilişkin bazı sorunlar incelenmiş ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur. TCK'nın 51. maddesinde düzenlenen erteleme müessesesi modern ceza hukukunun ıslah amacını gerçekleştirmek için getirilmiş bir düzenlemedir. Uygulamada bu kuruma sıkça başvurulmakta lakin erteleme kararı verilmeden önce özellikle soruşturma aşamasında ertelemenin amacına uygun düşmeyecek kararlar alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hapis cezası, erteleme, ertelemenin amacı, ertelemedeki sorunlar.

ABSTRACT

In this study, certain issues regarding the institution of suspension of imprisonment sentences regulated under Article 51 of the Turkish Penal Code No. 5237 have been examined, and solution proposals for these issues have been presented. The institution of suspension regulated in Article 51 of the Penal Code was introduced to achieve the rehabilitative purpose of modern criminal law. The institution is frequently approached in this practice, and decisions that are inconsistent with the purpose of the postponement are made during the investigation phase.

Keywords: Sentences, deferred sentencing, purpose of deferred sentencing, issues in deferred sentencing.

^{1103H} Eserin Dergimize geliş tarihi: 26.12.2024. İlk hakem raporu tarihi: 01.01.2025. İkinci hakem raporu tarihi: 13.01.2025. Üçüncü hakem raporu tarihi: 24.01.2025. Onaylanma Tarihi: 27.01.2025.

^{1104*} Avukat, Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

^{1105**} . Yazarın ORCID belirleyicisi: 0009-0002-5640-3960.

Eser Atıf Şekli: Emin Berathan Sakin, “Hapis Cezasının Ertelenmesine İlişkin Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, YÜHFD, C.XXII, 2025/2, s.831-858.

GİRİŞ

Hukuk düzeni belli normlar içermektedir. Bu normları ihlal eden kişiler ise belli müeyyidelere tabi tutulmaktadır. Bu müeyyideler hukuk dallarına göre değişkenlik göstermektedir.

Ceza hukuku ise suç adı verilen hukuka aykırılıkları düzenleyen ve bu hukuka aykırı eylemleri kusurlu olarak gerçekleştiren kişileri cezalandıran hukuk dalıdır. Bu cezalandırma şekli hapis veya adli para cezası şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Çağdaş Ceza Hukuku anlayışından önceki dönemlerde suçun önlenmesi ve failin ıslahı için en önemli müeyyidenin hapis cezası olduğu düşünülmekteydi. Modern ceza hukuku anlayışıyla birlikte özellikle kısa süreli hapis cezasının suçluyu ıslah etmekten öte toplumdan uzaklaştırdığı gözlenmiştir.¹¹⁰⁶ Bu sebeple özellikle ilk kez suç işleyen kimse için hapis cezasına hükmetmek son amaç olmalıdır. Çağdaş ceza hukukunun en önemli amaçlarından birinin de ıslah olduğu düşünüldüğünde hapis cezası ertelenen fail denetim süresi boyunca işlediği fiilin yanlış olduğunu anlamaya da fırsat bulacaktır.

Kişiye hapis cezası vermek yerine yeniden sosyal hayata kazandırmak için çeşitli alternatifler düşünülmüştür. Çalışmamızın temel konusu olan hapis cezasının ertelenmesi de bu kurumlardan birisi olup 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun 51. maddesinde düzenlenmiştir.

Hapis cezasının ertelenmesi kurumunda da ilk defa suç işleyen kişilere hapis cezası vermek yerine belli bir süre denetime tabi tutarak, bu süre içerisinde kasten yeni bir suç işlemekten geçirdiği taktirde mahkumiyeti bağışlanmaktadır. Bu sayede fail işlediği hafif bir suç nedeniyle cezaevinin olumsuz ortamından ve ceza infazının psikolojik bakımdan moral bozucu etkisinden uzak kalacaktır.

Erteleme kurumunun şartları kanunda açık şekilde belirtilmiştir. Kanunda kurumun şartlarının açıkça belirtilmiş olmasına rağmen doktrinde ve uygulamada tartışmalara, görüş ayrılıklarına neden olan bir kurumdur.

Çalışmamızda erteleme kavramı ve ertelemenin amacı genel olarak açıklandıktan sonra; adli para cezasının ertelemeye konu olup olamayacağı, tutuklu kalınan sürelerin nasıl değerlendirileceği, denetim süresi içinde başka suçtan yargılanan fail hakkında erteleme kararı verilip verilemeyeceği gibi konular doktrindeki görüşler ve yargı kararları ele alınarak tartışılacaktır.

¹¹⁰⁶ Fatma Karakaş Doğan, **Cezanın Amacı ve Hapis Cezası**, İstanbul: Legal Kitabevi, 2010, s. 141.

1. Erteleme Kavramı

TDK'ya göre erteleme: “*Ertelemek işi; tehir, tecil, talik*” anlamına gelmektedir.¹¹⁰⁷ Nitekim 765 sayılı eski TCK'da tecil başlığı altında hüküm altına almıştır. Sözlük anlamında olduğu gibi hukuki manada da hapis cezasını ileriye bırakma anlamı olduğunu söylemek mümkündür.

Hapis cezasının ertelenmesi, işlediği suçtan dolayı mahkum edilen failin cezasının infazının belirli bir süre geri bırakılmasını ve failin bu süre içinde yeniden suç işlemediği, yükümlülöklere uygun davrandığı taktirde cezanın çekilmiş sayılmasıdır.¹¹⁰⁸

2. Ertelemenin Hukuki Niteliği ve Amacı

2.1. Ertelemenin Hukuki Niteliği

TCK'nın 51. maddesinde düzenlenen bu müessese ile ilgili doktrinde; cezanın yerini alan tedbir, tekerrürü önleyen bir suç siyaseti, cezayı şahsileştiren bir kurum, şartlı af, ceza hukukunun faydacı özelliğinin esas alındığı sui generis bir kurum olduğu yönünde bir çok görüş vardır.¹¹⁰⁹

Erteleme, koşulların varlığı halinde hükmedilen hapis cezasının infazının belli bir süre geri bırakılması olduğundan ve erteleme kararını verme yetkisi idari bir organa ya da yasamaya verilmeyip bizzat hakime verildiğinden bazı yazarlar ertelemenin bir tür af olduğuna kanaat getirmiştir.¹¹¹⁰

Yeni TCK ile erteleme bir tür koşullu af olmaktan çıkarılarak özel infaz biçimi şeklinde düzenlenmiştir. Af ise kesinleşmiş veya kesinleşecek bir cezanın devlet tarafından tamamen ortadan kaldırılması veya azaltılmasını ifade etmektedir. Diğer bir deyişle af, suç oluşturan eylemlere karşı ceza verme yetkisini ortadan kaldıran, verilmiş cezaların da infazını önleyen, yetkili devlet organına verilmiş hukuki tasarruftur.¹¹¹¹

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 23.02.2010 Tarih ve 6-230/32 sayılı kararında ertelemenin hukuki niteliğine değinmiş ve bu kurumun koşullu af olmadığı, özel bir infaz usulü olduğuna ilişkin şu değerlendirmeyi

¹¹⁰⁷ <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.12.2024).

¹¹⁰⁸ Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt III**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1994, s. 11.

¹¹⁰⁹ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015, s. 555, Dönmezer ve Erman, **a.g.e.**, s. 14.

¹¹¹⁰ Ali Rıza Tongür, “Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme”, (T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Programı), 2008, İstanbul, s. 57.

¹¹¹¹ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007, s. 643.

yapmıştır: “765 sayılı TCK’da bir koşullu af olarak düzenlenmiş bulunan, hapis cezasının ertelenmesi müessesesi, 5237 sayılı TCY’nin 51. Maddesinde ise, hapis cezasının sakıncalarını gidermeye yönelik kurumlar arasında ve bir ceza infaz kurumu olarak görülmüştür. Buna göre, cezası ertelenen kişi, belirlenen denetim süresini yükümlülüklerine uygun ve iyi halli olarak geçirdiği takdirde cezası infaz edilmiş sayılacaktır.”¹¹¹²

765 sayılı TCK döneminde ise Yargıtay 07.06.1976 Tarih ve 3-4/3 Sayılı içtihadı birleştirme kararında, cezanın ertelenmesini gerektiren koşulların birbirinden bağımsız yargısal şahsileştirme müesseseleri olduğunu belirtmiştir. Buna göre: “1- TCK’nın 59’uncu maddesinde yazılı taktiri indirim koşullarıyla, TCK’nın 89 ve 647 sayılı Yasanın 6’ncı maddesindeki cezanın ertelenmesini gerektiren koşulların birbirinden bağımsız, yargısal şahsileştirme müesseseleri olduğu...”¹¹¹³ Tespitinde bulunulmuştur.

Dönmezer/Erman’a göre ise hapis cezasının ertelenmesinin hukuki mahiyeti; kurumun niteliği gereği karma, sui generis (kendine özgü) bir kurum olup ceza hukukunun faydacı karakterine uygun düşmektedir.¹¹¹⁴

Bugün doktrinde çoğunlukla kabul gören görüş, hapis cezasının ertelemesinin ceza sistemini tamamlayan bir kurum olduğuna yöneliktir. Erteleme sonucunda ceza infaz edilmiş sayılacağından, hapis cezasının infazına seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹¹⁵

2.2 Ertelemenin Amacı

Hapis cezasının ertelenmesi her şeyden önce iyi bir suç politikasıdır. Denetim süresince fail iyi hal göstererek mahkumiyetin infaz edilmesine engel olabilmektedir. Uygun bir denetim süresince erteleme, cezanın infazından daha çok önleyici ve topluma kazandırıcı etki göstermektedir.¹¹¹⁶

¹¹¹² Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 23.02.2010 Tarih ve 6-230/32 sayılı ilamı (Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Adalet Yayınevi, s. 824.)

¹¹¹³ Yargıtay 07.06.1976 Tarih ve 3-4/3 sayılı içtihadı birleştirme kararı (Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 611.)

¹¹¹⁴ Dönmezer ve Erman, **a.g.e.**, s. 14.

¹¹¹⁵ Murat Volkan Dülger, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Hukuk Akademisi Eğitim ve Yayıncılık, 2021, s. 943; Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.**, s. 556; İzzet Özgenç, “Bir İnfaz Rejimi Olarak Erteleme”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, C. 18, Y. 2001, s. 105; Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Güvenlik Tedbiri Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 515.

¹¹¹⁶ Öztürk ve Erdem, **a.g.e.**, s. 516.

İnsan gelişimi için en önemli özgürlük, serbest irade ile hareket etmektir. Suçluda olsa insanın elinden bu özgürlüğü her durumda almamak gerekir.¹¹¹⁷ Özellikle ilk defa kısa süreli suç işleyen tesadüfi suçlunun bu özgürlüğünü elinden almak onu ıslah etmek yerine adalete ve hukuka olan güvenini sarsacağından ceza hukukunun ıslah etme amacı gerçekleşmeyecektir.

Fail, bir şekilde suç yoluna girmiş fakat mutlaka suç yolundan kurtarılması gereken kişidir. Fail mutlaka suç yolundan kurtarılması gereken kişi olduğundan tesadüfen suç işleyen kimselere daha merhametli davranma düşüncesi hapis cezasının ertelenmesi kurumunun temel felsefesini oluşturmaktadır. Zira failin sosyal çevresi, ahlaki yönelimi, suç işlemeye iten davranışları ve suç işlemeyi alışkanlık haline getirmemiş olması nedeniyle cezalarının ertelenerek infaz edilmesi toplum açısından risk teşkil etmemektedir.¹¹¹⁸

Çağdaş ceza hukuku anlayışı ile bedeni cezaların yerini hürriyeti bağlayıcı cezalar ve para cezaları almıştır. Ancak bu cezalar da beklenen faydayı sağlayamadı. Zira cezaevine giren fail daha profesyonel suçlularla tanışarak yeni suç işleme yöntemlerini öğrendi bunun yanında cezaevinde uzun süre hapis cezası alan faillerin baskısına uğradığından intihar düşüncesi arttı, çeşitli hastalıklara yakalandı.¹¹¹⁹

Ceza İnfaz Kurumu psikologları ile yaptığımız bireysel görüşmelerde de, kendilerine danışan mahkumların cezaevinde geçirdikleri ilk günlerinde işlediği suçtan pişmanlık duysa da kısa süre sonra tahliye edileceklerini öğrenmesi veya tutukluluk sürelerinin sonlarına geldiklerinde hal ve hareketlerinin olumsuz anlamda değiştiğini pişmanlıklarının azaldığını, yeni suç tekniklerini anlatarak tekrar suç işlemeye meylettiklerini gözlemlendiği tarafımıza bildirerek yukarıdaki tespitin uygulamada da gözlemlendiğini ortaya koymuşlardır.

Cezanın özel önleme fonksiyonu yönünden de hapis cezasına kuşku ile yaklaşılmıştır. Cezaevinde en iyi koşullar dahi olsa cezaevindeki infazın tabi olduğu bağlayıcı kurallar özellikle kısa süreli ceza alan mahkumların ıslahını güçleştirmektedir. Hapis cezasının zararlı etkileri sadece koşulların iyileştirilmesiyle giderilememektedir. Bu sebeple hapis cezasının belli

¹¹¹⁷ Abdullah Kökkeşoğlu, “Türk Ceza Kanununda Erteleme”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi), Karabük, 2008, s. 13.

¹¹¹⁸ Abdurrahman Ünlü, “Hapis Cezasının Ertelenmesi”, **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl 2018, Cilt 1, Sayı 2, s. 7.

¹¹¹⁹ Kökkeşoğlu, **a.g.t.**, s. 13.

koşullarda ceza infaz kurumları dışında çektirilmemesi zorunluluk olduğundan hapis cezasının ertelenmesi müessesesi ortaya çıkmıştır.¹¹²⁰

3. Ertelemenin Lehinde Görüşler

Ertelemenin lehinde görüş sunan yazarlar daha çok kısa süreli hapis cezasının ıslah edici olmaması ve sakıncaları üzerinde durmuştur. Buna göre hapis cezasının ertelenmesi ile birkaç gün veya birkaç ay hapis cezası alan kişinin psikolojik olarak olumsuz etkilenmesinin önüne geçilmekte ve sosyal hayatına devam etmesi sağlanmaktadır.¹¹²¹

Hürriyeti bağlayıcı kısa süreli hapis cezalarının korkutucu olma vasfı maddi bünyesinden çok manevi bünyesinin icabıdır. Dürüst ve toplum nazarında itibarlı bir kimseyi korkutacak olan durum cezaevinde geçirdiği süre değil cezaevine girmiş çıkmış olmaktır. Kişinin toplum önünde bir kere lekelenmekten sonra onu suçtan döndürecek sağlam bir engeli yıkmanın hukuka ve topluma bir faydası yoktur.¹¹²²

Ceza kanunlarında düzenlenen suçların aşağı ve yukarı sınırları belirlenmiş lakin bazen öyle durumlar vardır ki verilecek hapis cezasının alt sınırı dahi fail için telafisi mümkün olmayan sonuçlar ortaya çıkaracaktır. İşte bu durumda erteleme müessesesi uygulanarak failin cezaevinde kalması önlenmektedir. Eğer hakim böyle bir yetkisi olmasaydı vicdani kanaati hapis cezası vermemek olacak ve failin beraat etmesini sağlamak için bütün yollara başvuracaktı.¹¹²³ Hakime hapis cezası erteleme yetkisinin verilmemesi halinde daha hakkaniyetsiz ve hukuka aykırı beraat kararlarının ortaya çıkacağı kuşkusuzdur.

Hapis cezasının ertelenmesi müessesesi ceza hukuku kongrelerinde de tartışılmış ve olumlu görüşler bildirilmiştir. 22 Eylül 1951 Tarihinde Mukayeseli Hukuk Cemiyeti'nin, Mukayeseli Ceza Hukuku Grubu, Köln'de toplanarak erteleme kurumu hakkında Max Grünhut ve Gerhard Simson'un ileri sürdüğü raporları müzakere etmiş ve aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:¹¹²⁴

1. Erteleme, kısa süreli hapis cezalarının sakıncalarını ortadan kaldırmakta ve cezaların şahsileştirilmesine katkı sağlamaktadır.

¹¹²⁰ Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.**, s. 826.

¹¹²¹ Hüseyin Denizhan, "Yeni Türk Ceza Kanununda Erteleme Kurumu Üzerine Bir İnceleme", **TBB Dergisi**, S. 65, Y. 2006, s. 220.

¹¹²² Ayhan Önder, **Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler (Mukayeseli Hukukta ve Hukukumuzda)**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1963, s. 75.

¹¹²³ Önder, **a.g.e.**, s. 75.

¹¹²⁴ Önder, **a.g.e.**, s. 80, 81.

2. Failin mükerrir suçlu olmayacağı yönünde kuvvetli emarelerin bulunması halinde uygulanması gereken müessese, suçtan meydana gelen zararın giderilmesi şartıyla failin de deneme süresince gözetim altında tutulmasıdır.
3. Cezanın genel önleme amacını zarar vermeyecek hallerde hapis cezası ertelenmelidir.
4. Gözetim süresinde görev alacak memurların sayısı arttırılmalıdır.
5. Erteleme para cezalarında hatta gerekli olduğu takdirde cezanın infazının ertelenmesi sistemleri de geliştirilmelidir.¹¹²⁵

4. Ertelemenin Aleyhine Görüşler

Ertelemenin aleyhine görüş ileri süren yazarlar, bu sistemin ceza hukukun temel ilkelerini zedeleyeceğini hatta ortadan kaldıracığı eleştirisinde bulunmuşlardır. Hapis cezası kısa süreli de olsa kişi üzerinde caydırıcılık etkisi gösterdiğinden cezanın genel önleme amacını gerçekleştirilmektedir.¹¹²⁶

Cezanın ertelenmesi hakkında öne sürülen aleyhe görüşler, suç işleyen kişinin kesinlikle cezalandırılması gerektiğini savunan görüşlerden temel almaktadır. Bu görüşe göre, cezanın kesinliğini zedeleyen bir uygulama suç sayılarını arttıracak ve kefarete ceza hukukunun temelini teşkil ettiğinden erteleme kurumu kanun önünde eşitlik ilkesine aykırı olacaktır. Ayrıca halkın böyle bir kurumu anlayamayıp benimseyemeyeceği savunulmuştur.¹¹²⁷ Kefaret teorisini savunan yazarlara ise şu şekilde cevap verilmiştir: Kefaret esasını savunan yazarlar, hakim iki ceza arasında somut olaya en uygun temel cezayı tespit etmesine karşı değillerdir. Bu sebeple erteleme cezada bulunan kefarete esas ile çelişki içinde değildir.¹¹²⁸

Erteleme aleyhine öne sürülen bir başka görüşe göre, failin geçmişteki hal ve davranışlarının tespit edilmesi mümkün olmadığından erteleme kurumunun uygulanabilir olmadığını savunmaktadır. Temel cezanın tayininde de failin kişisel özellikleri esas alınmaktadır. Bu durumda cezanın belirlenmesinde kişisel özelliklerin dikkate alınmasını savunan yazarlar ertelemeye kişisel özelliklerin dikkate alınmaması gerektiğini savunarak çelişkiye düşmektedirler.¹¹²⁹

¹¹²⁵ Önder, **a.g.e.**, s. 81.

¹¹²⁶ Denizhan, **a.g.m.** s. 221.

¹¹²⁷ Dönmezer ve Erman, **a.g.e.**, s. 14.

¹¹²⁸ Önder, **a.g.e.**, s. 77.

¹¹²⁹ Önder, **a.g.e.**, s. 78.

4.1 Görüşümüz

Kanaatimizce toplumun erteleme kurumunu anlayamayacağı düşüncesiyle aleyhe görüş sunarak hapis cezasının her halde infazını savunmak çağdaş ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Ertelemenin toplum nazarında kabul görmemesinin sebebi toplumdaki hukuk kültürüyle ilgili bir durumdur. Ülkemizde de son zamanlarda medyada yayınlanan haberler sebebiyle; adli sicil kaydı olan kişilerin erteleme, denetimli serbestlik, adli kontrol gibi kurumlardan yararlanarak serbest bırakıldığı, yeterli cezaların verilmediği iddia edilerek faillerin cezasız kaldığına ilişkin kamuoyu yaratılmaktadır. Medyadaki haberler incelendiğinde şüphelilerin işlediği iddia edilen suçlar; yağma, kasten öldürme, cinsel saldırı, uyuşturucu madde ticareti gibi erteleme imkanı olmayan suçlardır. Şüpheliler söz konusu suçlardan dolayı alt sınırdan ceza alması halinde dahi erteleme olanağı bulunmayacaktır.

5. Hapis Cezasının Ertelenmesi Kurumuyla İlgili Uygulamada ve Doktrinde Karşılaşılan Sorunlar

5.1 Erteleme Kararı Verilirken Tutuklu Kalınan Sürelerin Değerlendirilmesi

Tutuklu kalınan sürelerin değerlendirilmesi ile yakından ilgili olan ertelemenin bölünmezliği ilkesini açıklamakta yarar görüyoruz. Ertelenmenin bölünmezliği ilkesi, fail hakkında, hem hapis hem adli para cezasını gerektiren bir suçtan dolayı iki cezaya aynı anda hükmedildiği ve koşulları bulunduğu takdirde; hapis cezasının ertelenmesine karar veren hâkimin, adli para cezasının da ertelenmesine karar veremeyeceği anlamına gelmektedir.¹¹³⁰ Ertelenmenin bölünmezliği ilkesinin ertelenecek cezanın süresi açısından da görünümü bulunmaktadır. Hakim verilen cezanın bir kısmını erteleyip bir kısmının infazına karar vermesi bu ilke gereğince mümkün değildir.¹¹³¹

Hapis cezasının ertelenebilmesi için aranan koşullardan en önemlisi failin daha önceden kasıtlı bir suç nedeniyle üç aydan fazla hapis cezası ile mahkum edilmemiş olmasıdır (TCK 51/1-a). Bu durumda daha önceden hapis cezasına çarptırılmamış, kasten işlediği suçtan dolayı üç aya kadar hapis cezasına ya da adli para cezasına çarptırılmış failin cezası ertelenebilir.

¹¹³⁰ Kaşka, “Tutuklama – Mahsup – Erteleme Müesseselerinin Birlikte Uygulanma Hâlleri Üzerine Bir İnceleme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, Y. 2014, S. 3-4, s. 726.

¹¹³¹ Kaşka, **a.g.m.**, s. 726.

YÜHFD Cilt: XXII Sayı:2 (2025)

Daha önceden birden fazla hapis cezasından mahkumiyet söz konusu ise bunların toplam süresine değil her bir cezanın üç ayı geçip geçmediğine bakılmalıdır.¹¹³² Kanunda önceki mahkumiyetin kesinleşip kesinleşmediği hususu açıkça belirtilmese de önceki mahkumiyetin ertelemeye engel olabilmesi için kesinleşmesi gerektiğini belirtmek gerekir.¹¹³³

Failin yargılanması sonucunda hükmedilen cezada tutuklu kaldığı süreler mahsup edilerek cezanın erteleme kapsamına sokulup sokulamayacağı ya da erteleme kapsamındaki suç sebebiyle alınan cezanın tutukluluk süresiyle aynı olması halinde yine de erteleme kararı verilip verilmeyeceği konusunda farklı görüşler ortaya atılmıştır.

765 sayılı eski TCK döneminde, tutuklu kalınan sürenin mahkumiyet süresine eşit olması halinde infazı mümkün olmayan bir ceza ortaya çıkacağından erteleme kararı verilemeyeceği Yargıtay tarafından kabul edilmiştir. Aksi görüşte olan yazarlar ise tutukluk sürelerinin değerlendirilmesi failin lehine sonuç doğuracağından erteleme kurumunun uygulama alanını bir içtihatla daraltılamayacağını savunmaktadır.¹¹³⁴

İçel ve Dönmezer/Erman'a göre: Eski kanun döneminde mahkumiyetin tutuklu olarak geçirilmiş olması halinde şartları uyan cezanın ertelenebileceği, erteleme süresinin iyi halle geçirilmesi sonunca mahkumiyetin vaki olmamış sayılacağı için failin bu imkandan yararlandırılması gerekmektedir. Yeni kanun döneminde ise deneme süresinin iyi halli geçirilmiş olması halinde hapis cezası infaz edilmiş anlamına geleceğinden hükmedilen hapis cezasının tamamını tutuklu geçirilmiş olması halinde dahi erteleme kararı verilebilir. Ancak ertelemenin bölünmezliği kuralı gereğince erteleme koşullarına uymayan hapis cezası, tutuklu kalınan süreler mahsup edildikten sonra koşulları sağlasa gelse dahi erteleme kapsamına sokulamaz.¹¹³⁵

Öztürk/Erdem ise tutuklu kalınan sürenin alınan cezaıyla aynı olması veya daha kısa olması şeklinde iki farklı değerlendirmede bulunmuştur. Hükmedilen cezanın tamamı tutuklu olarak geçirilmiş ise verilen ceza infaz edilmiş sayılacağından hapis cezasının ertelenmesinde hukuki yarar bulunmamaktadır. Zira denetim süresinin de şartlarına uygun geçirilmesi halinde ceza infaz edilmiş sayılacaktır. Buna karşın failin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı süre hükmedilen hapis cezasını karşılamıyorsa indirim

¹¹³² Töngür, **a.g.t.**, 81.

¹¹³³ Koca ve Üzülmüş, **a.g.e.**, s. 560.

¹¹³⁴ Kaşka, **a.g.m.**, s. 723-724.

¹¹³⁵ Kayıhan İçel, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2023, 706, Dönmezer ve Erman, **a.g.e.**, s. 27.

yapıldıktan sonra kalan hapis cezasının ertelenmesi mümkündür. Ayrıca failin özgürlüğünden yoksun bırakıldığı sürenin indirilmesini gerektirecek bir başka mahkumiyeti varsa bu süre öncelikle bu mahkumiyetten düşürülerek verilen hapis cezasının ertelenmesinin mümkün olduğu savunulmuştur.¹¹³⁶

5.1.1. Görüşümüz

Kanaatimizce de erteleme kararı verilen hapis cezasının tamamının tutuklu olarak geçirilmesi halinde erteleme kararı verilmesinde hukuki yarar bulunmamaktadır. Zira erteleme sonucunda ceza infaz edilmiş sayılacağından cezanın ertelenmeyip tutuklu kalınan süre dikkate alınarak cezanın infaz edilmiş sayılması mümkündür. Failin cezaevinde tutuklu bulunmasının yanı sıra erteleme kararı verildiğinde ayrıca denetime tabi tutulması söz konusu olacaktır. Bu durumda fail hem cezaevinde tutuklu kalmış hem de denetime tabi tutulmuş olacağından hakkaniyetli bir uygulama olmayacaktır. Cezaevinde tutuklu kalınan süreler mahsup edildikten sonra ceza erteleme kapsamına girse dahi ertelemenin bölünmezliği ilkesi gereğince hapis cezası ertelenemez.

Yargıtay ve bir kısım başka yazarlar da ertelenecek cezaların süresi belirlenirken infazı gereken sürenin değil hükmolunan sonuç cezanın süresi esas alınması gerektiğinden tutuklu kalınan sürelerin mahsup edilemeyeceği görüşündedir.^{1137 1138}

5.2 Adli Para Cezasının Ertelenememesi ve Adli Para Cezasının Ödenmemesinin Ertelemeye Etkisi

765 sayılı eski TCK'da hem hapis hem de para cezaları ertelenebilmekteydi. 5237 sayılı yeni TCK'da ise sadece hapis cezalarının ertelenmesi kabul edilmiştir. Ertelemenin düzenlendiği 51. maddenin gerekçesinde ve Adalet Komisyonu'nun hazırladığı raporda ise para

¹¹³⁶ Öztürk ve Erdem, **a.g.e.**, s. 517.

¹¹³⁷ Faruk Turhan, "Yeni Türk Ceza Kanununa Göre Cezaların Ertelenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar", **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı: 3-4, Cilt: 10 Yıl: 2006, s. 33.

¹¹³⁸ "Sanığın yargılandığı suçtan dolayı hükmedilen 2 yıl 6 aylık hapis cezasından, tutuklu kaldığı 1 yıllık süre mahsup edilerek tespit edilen (1 yıl 6 ay) hapis cezasının ertelenmesine karar verilemez." (Yargıtay 5. C.D., 2015/7148 E., 2018/928 K. sayılı ilamı, Özge Nacar, "Türk Ceza Kanununda Hapis Cezasının Ertelenmesi (TCK 51)", (T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2022, s. 53.)

YÜHFD Cilt: XXII Sayı:2 (2025)

cezalarının ertelenmesinden neden vazgeçildiğine ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Doktrinde de bir görüş yeni kanunda para cezasının erteleme kapsamı dışında tutulmasını isabetli bulmaktır. Bu görüşe göre: Hapis cezasının ertelenmesinin kabul edilip adli para cezasının ertelenmemesi çelişkili değildir. Hapis cezası özel infaz usulleri gerektirdiğinden erteleme kararıyla birlikte bu ceza, infaz kurumu yerine toplum içinde çektirilmektedir. Para cezalarında ise hapis cezasında yer alan özel infaz usulleri bulunmamaktadır. Bu halde sadece hapis cezasının ertelenmesi bir zorunluluk olarak kurumun kendine has özelliğinden ortaya çıkmaktadır.¹¹³⁹

Para cezalarının ertelenmemesinin isabetsiz bulan görüş göre: Adli para cezasına göre daha ağır cezalar bakımından lehe olarak kabul edilen kurumların daha hafif cezalar yönünden kabul edilmemesi hakkaniyetli değildir.¹¹⁴⁰

Tartışılan bu konu Anayasa Mahkemesi'nde iptal davasına konu olmuştur. Tokat (Kapatılan) Sulh Ceza Mahkemesi, Sakarya Çocuk Mahkemesi, Sakarya 3. Asliye Ceza Mahkemesi, Şişli (Kapatılan) 2. Asliye Ceza Mahkemesi Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunarak "...iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkum edilen kişinin cezası ertelenebilir" hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle iptalini talep etmiştir. Başvuruda, iptali istenilen hükmün, ağır nitelikteki suçlardan hapis cezası alanların cezasının ertelenebilmesine rağmen adli para cezası alanların cezasının ertelenemediği, bunun sonucunda hapis cezasının adli para cezasına çevrilebileceği durumlarda hakimın sanığın maddi durumunu ele alarak hapis cezası vermeye zorlandığı gerekçe olarak gösterilmiştir.

Anayasa Mahkemesi ise, hapis cezasının ertelenebilmesi için failin gerçekleştirdiği eylem için pişmanlık göstermesi, mahkemece bir daha suç işlemeyeceği kanaatinin oluşması gerektiğini, maddenin gerekçesinde yer alan "...erteleme, bir koşullu af olmaktan çıkarılıp, ceza infaz kurumu haline getirilmiş ve erteleme sadece hapis cezası bakımından öngörülmüştür." ibaresinden, kanun koyucunun izlediği suç siyaseti gereği adli para cezalarını erteleme dışında bırakıldığını gerekçe göstererek başvurunun oybirliğiyle reddine karar vermiştir.¹¹⁴¹

¹¹³⁹ Kaşka, **a.g.t.**, s. 56.

¹¹⁴⁰ Dönmezer ve Erman, **a.g.e.**, s. 23.

¹¹⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Anayasa Mahkemesinin 2007/69E. , 2009/26K. sayılı ilamı

5.2.1 Anayasa Mahkemesi'nin Gerekçesine İlişkin Görüşümüz

Anayasa Mahkemesi, söz konusu hükmün yasa koyucunun taktir yetkisinde olduğunu gerekçe göstermesi makul bir gerekçe değildir; zira hukuk devletinde kanun koyucunun taktir yetkisi sınırlıdır ve evrensel ceza hukuku ilkeleri dışında taktir yetkisinin kullanılması mümkün değildir. Hukuk devleti gereğince hapis cezasının ertelenmesinin amacı ilk defa suç işleyen tesadüfi failin cezaevinin olumsuz koşullarından ve toplum önünde lekelenmekten korumaktır. Zira yukarıda belirttiğimiz üzere dürüst ve sosyal olarak itibarı olan bir kimseyi korkutan şey bir hafta yahut bir ay cezaevinde geçirdiği süre değil oraya girmiş çıkmış olmaktır. Anayasa Mahkemesinin bu gerekçelerle başvurunun reddine karar vermesi gerekirken sadece kanun koyucunun taktir yetkisini gerekçe göstermesi hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Adli para cezasının ödenmemesinin ertelemeye etkisi tartışmasına gelince, daha önceden adli para cezası alan failin bu cezayı ödememesi halinde 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 106. maddesi hükmü gereğince tazyik hapsi uygulanmaktadır. Bu durumda fail hakkında hapis cezasına hükmedilmemekte sadece tazyik hapsine tabii tutulmaktadır. Başka bir anlatımla adli para cezası varlığını devam ettirmektedir. Buna karşılık daha önceden seçenek yaptırım olarak adli para cezası almış fail bu cezayı ödemezse hapis cezası TCK'nın 50. maddesi gereğince infaz edileceğinden ve hapis cezası asıl mahkumiyeti oluşturacağından sonraki verilen cezanın ertelenmesine engel teşkil etmektedir.¹¹⁴²

5.3 Ertelemenin Hakimin Taktir Yetkisine Bağlı Olup Olmadığı Meselesi

Kanunda öngörülen diğer koşulların oluşmasına rağmen hakimin erteleme kararı vermesinin zorunlu olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarlara göre, koşulların oluşması halinde hakim erteleme kararı vermek zorundadır. Aranılan kanuni koşulların oluşmasına rağmen taktir yetkisine dayanılarak erteleme kararı vermemek keyfiliğe yol açacaktır. Kanunun "karar verebilir" şeklindeki ifadesi mutlak biçimde taktir yetkisi vermemektedir.¹¹⁴³

Dönmezer/Erman'a göre: Ertelemenin hakim için taktiri olması bu yetkinin bir nevi özel af olduğunu göstermez ve buradaki taktir yetkisinin

¹¹⁴² İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Şerhi (Genel Hükümler)**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005, s. 655, 656.

¹¹⁴³ Töngür, **a.g.t.**, s. 108.

sınırları bulunmaktadır. Hakim kanunun amaç ve ruhuna uygun biçimde gerekçe göstererek erteleme kararı vermelidir. O halde ertelemenin şartlarının oluştuğu takdirde erteleme kararı verilmemesi müessesenin amacına aykırıdır.¹¹⁴⁴ Gerçekten kanunun ifade tarzı karar verebilir şeklinde olduğundan hakime taktir yetkisi verildiğine ilişkin şüphe bulunmamaktadır.

Yargıtay, şartların oluşmasına rağmen erteleme kararının verilmemesi halinde yeterli gerekçe gösterilmesi, hakim taktir yetkisini keyfi biçimde kullanmaması, gerekçesinde çelişkiye düşmemesi gerektiğini belirterek soyut biçimde tekrar suç işlemeyeceği kanaatinin oluşmadığından bahisle erteleme kararının verilmemesini hukuka aykırı bulmuştur.¹¹⁴⁵

Yargıtay başka bir kararında erteleme, cezanın kişiselleştirilmesini sağlayan kurumlardan birisi olduğunu, erteleme kararı verilirken sanığın olay öncesi ve sonrası davranışlarının ele alınması gerektiğini, ilk derece mahkemesinin bu konudaki gerekçesinin kanuni terimlerle açıklamasının yeterli olmadığını belirterek taktir yetkisinin belli sınırlar çerçevesinde kullanılması gerektiğine hükmetmiştir.¹¹⁴⁶ Yargıtay bir başka kararında ise, sanığın ertelemeye engel olmayan benzer suçtan sabıkasının olmasının da

¹¹⁴⁴ Dönmezer ve Erman, **a.g.e.**, s. 41.

¹¹⁴⁵ “Hapis cezasının ertelenmesinde yargıca ölçüt olması gereken “sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkum edilmemiş olması ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanunun oluşması gerektiği hususları gözetilmeden soyut biçimde sanığın cezasının ertelenmesi halinde tekrar suç işlemeyeceği yolunda mahkemece olumlu kanaat oluşmadığından” bahisle yetersiz gerekçeyle ertelemeye yer olmadığına karar verilmesi, yasaya aykırıdır.” (Yargıtay 4. CD E. 2007/6436, K. 2009/452 sayılı ilamı)

¹¹⁴⁶ “07.06.1976 gün ve 4/3 sayılı içtihadı Birleştirme Kararı’nda belirtildiği gibi erteleme, cezanın sanığın kişiliğine uydurulmasını sağlayan kurumlardan birisidir. Erteleme konusunda karar verilirken, sanığın olay öncesi ve sonrasındaki davranışları ve lehine düşünülebilecek olumlu özellikler de göz önünde tutulmalıdır. Yerel Mahkeme bu konuda gösterilecek gerekçede kanundaki terimleri tekrarla yetinmemeli, keyfiliği önlemek ve tarafları tatmin etme bakımından, dosyadaki ilgi ve belgelere, olayın özelliklerine uygun düşecek ve Yargıtay denetimine imkan sağlayacak biçimde ertele isteminin ret nedenleri ayrıntılarıyla açıklanmalıdır. Olayımızda da; bir inşaatta gece bekçisi olan, bu inşaattan kereste ve tuğla çalmaya kalkan mağdura karşı ağır bir tahrikin etkisiyle suç işlediği oluşa uygun şekilde yerel mahkemece kabul edilen, evli, altı çocuklu, sabıkasız, 1938 doğumlu olan sanığa verilen cezanın dosyadaki ilgi ve belgelere, olayın cereyan tarzına ve uygun düşmeyecek biçimde sanığın geçmiş hali ve suç işleme konusundaki temayülüne göre cezanın ertelenmesi halinde bir daha suç işlemekten çekineceği kanısına varılamadığı gerekçesiyle, 647 sayılı kanunun 6.maddesinin uygulanması yolundaki istemin reddine karar verilmesi, bozmayı gerektirir.” (Yargıtay 1. CD 26.03.1991 gün ve 1991/631-835 E.K. sayılı ilamı)

mahkemenin pişmanlığı değerlendirilmesinde bir ölçüt olmayıp yargılama esnasında oluşan kanaate göre karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir¹¹⁴⁷.

Öğretide Donay'a göre: Erteleme kararı hakim taktirinde olduğundan erteleme talebinin neden reddedildiğine ilişkin gerekçe gösterme zorunluluğu da bulunmamaktadır. Müessesenin uygulanması takdiri olduğundan somut olayın özelliklerine göre erteleme kararı verilir verilmeyeceğini ancak hakim tayin edebilir. Erteleme kurumu cezaların şahsiliği ilkesi gereğince şahsileştirme ancak hakimle failin karşı karşıya gelmesiyle mümkün olur. Eğer hakim gerekçe göstermek zorunda kalırsa fail hakkındaki teşhislerini bir takım hukuki kalıplara dökmesi gerekecektir.¹¹⁴⁸ Kanaatimizce söz konusu görüş, hakim taktir yetkisi sınırlarını aştığından ve kanun yolu denetiminde hakim taktir yetkisini neye göre kullandığının tespitini ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca hakim fail hakkındaki izlenimlerini hukuki kalıplara dökülmesinin gerekli olmadığını savunmak adil yargılanma ve gerekçeli karar hakkını ihlal edecektir.

5.4 Suçların İctimai Halinde Hapis Cezasının Ertelenmesinin ve Failin Denetim Süresinde Başka Bir Suçtan Yargılanması Halinde Erteleme Kararı Verilip Verilemeyeceğinin Tartışılması

Hapis cezasının ertelenmesi ile ilgili tartışılması gereken diğer bir husus ise birden fazla suçtan alınan mahkumiyet halinde toplam cezanın mı yoksa her bir cezanın ayrı ayrı mı ertelemeye esas alınacağı meselesidir.

Yargıtay, TCK'da cezaların toplanmasına yönelik bir hüküm bulunmadığından erteleme hükümlerinin tek tek değerlendirilmesi gerektiğini ve birden fazla erteleme kararı verilebileceğine hükmetmiştir.¹¹⁴⁹ Yargıtay başka bir kararında ise aynı anda işlenmiş iki suçtan birinin

¹¹⁴⁷ “5237 sayılı TCK’nun 51. maddesine göre sanığın yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede oluşan kanaate göre cezasının ertelenip ertelenmeyeceğinin değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden suç işleme eğilimi, sanığın geçmişi ve ertelemeye engel teşkil etmeyen benzer suçtan sabıkalı oluşuna dayanılarak yasal ve yeterli olmayan gerekçe ile cezanın ertelenmesine yer olmadığına karar verilmesi...” (Yargıtay 8. CD 2010/18663E. , 2010/3011K. sayılı ilamı)

¹¹⁴⁸ Süheyl Donay, “Tecil Talebinin Reddi Halinde Gerekçe Gösterilmesi Zorunlu Değildir”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: 36, Sayı: 1-4, Yıl: 1970, s. 640-641.

¹¹⁴⁹ “5237 sayılı TCK’da cezaların toplanmasına yönelik bir hüküm bulunmaması nedeniyle, erteleme hükümlerinin her bir suç yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekirken, infazda tereddüt oluşturabilecek şekilde, her bir suç yönünden mahkumiyet hükmü kurulup ertelemeye ilişkin değerlendirmenin tek bir defa yapılması, yasaya aykırıdır.” (Yargıtay 5. CD 2014/5488 E. , 2014/3644 K. sayılı ilamı, İçel, **a.g.e.**, s. 705.)

YÜHFD Cilt: XXII Sayı:2 (2025)

erteleme kapsamı dışında kalmasının, erteleme kapsamına giren diğer suçun ertelenmesine engel teşkil etmeyeceğine hükmetmiştir.¹¹⁵⁰

Azınlık görüşteki bazı yazarlar Yargıtay'ın aksi görüşünde olup, erteleme bölünmezliği ilkesi gereğince cezayı bütün olarak değerlendirmekte, birden fazla suç işleyen failin bazı suçların erteleme kapsamına girip bir kısmının girmemesi halinde erteleme kararı verilemeyeceğini savunmaktadır.¹¹⁵¹ Dülger ve İçel'e göre ise Yargıtay'la aynı g r    benimsyerek, birden fazla suçtan dolayı hapis cezasına h kmedilmi se sürenin belirlenmesinde toplam ceza değil her bir ceza için ayrı ayrı inceleme yapılarak erteleme kapsamına girip girmediği değerlendirmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Zira cezaların birleştirilmesi ilkesi hukukumuzda kabul edilmemiştir. Her bir ceza ayrı ayrı değerlendirilerek sonuca gidilir. İ 'nın 99. maddesinde de hükmedilecek her bir cezanın diğerinden bağımsız olduğu hüküm altına alınmıştır.¹¹⁵²

Hapis cezası ertelenen failin denetim süresinde başka bir suçtan yargılanması halinde erteleme kararı verilip verilemeyeceği konusunda kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Böyle bir somut olayla kar ıla ıldığında ise yargılaması gerçekleştirilen eylemin işlendiği tarihe bakılarak karar verilmelidir. Suçun işlendiği tarih failin denetim süresi içinde değilse erteleme kararı verilebilmelidir. Örneğin; daha önceden ertelemeye engel hali olmayan failin, 01.01.2024 ve 01.03.2024 Tarihinde işlediği suçların ikisine de erteleme kararı verilmesi mümkündür. Yargıtay, HAGB'nin yargılamaya konu suçların işlendiği tarihte olmadığından denetim süresi içerisinde HAGB verilebileceğine hükmetmiştir.¹¹⁵³ Erteleme

¹¹⁵⁰ “aynı anda işlenmiş iki suçtan birinin, diğeri için böyle bir kanaatin oluşumunda etkili olmaması gerektiği, bunun gibi, aynı anda işlenmiş iki suçtan birisinin ceza cins ve süresi itibariyle erteleme kapsamı dışında kalmasının bağımsız olarak ertelemeye konu olabilecek diğer suçun cezasının ertelenmesine engel teşkil etmeyeceği, Buna karşılık; daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı alınan mahkumiyet kararının ertelemeye engel olacağı, Ne 5237 sayılı Yasada, ne de bu Yasa ile birlikte ve daha sonra yürürlüğe giren ilgili mevzuatta erteleme sınırının toplam ceza miktarına göre belirlenmesini gerektiren her hangi bir yasal düzenlemenin de bulunmadığı, Görüş ve kanaati benimsenmiştir.” (Yargıtay CGK 2007/3-63 E. , 2007/87 K. sayılı ilamı, Dülger, a.g.e., s. 944.)

¹¹⁵¹ Mahmut ğlu, a.g.t., s. 52.

¹¹⁵² Dülger, a.g.e., s. 943, İçel, a.g.e., s. 705.

¹¹⁵³ “Sanığa ait adli sicil ve arşiv kaydındaki 28.04.2015 tarihli hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararın, temyiz incelemesine konu suçların işlendiği tarihten sonra verilmesi nedeniyle sübutu kabul edilen suçların işlendiği tarih itibariyle sanığın adli sicil kaydının bulunmadığı gözetilmeden, şantaj ve görüntü veya seslerin i  a edilmesi suretiyle özel hayatın gizliliğini ihlal suçlarından hükmedilen hapis cezaları ertelenen sanık hakkında, ‘Sanığın adli sicil kaydı incelendiğinde yeniden suç işlemekten  ekineceği

YUHFD Vol. XXII No.2 (2025)

kararı her ne kadar TCK'da düzenlenmiş olsa da bir nevi ceza muhakemesine ilişkin bir müessesedir. Ceza muhakemesinde kıyas yasağı kabul edilmediğinden denetim süresi içinde yeniden erteleme kararı verilebileceği sanığın lehine olacağından kıyas yoluyla kabul edilmelidir.

5.5 Ertelemenin CMK'da Düzenlenmemesi Meselesi

Hapis cezasının ertelenmesi hem infaz özelliklerini taşıması hem de kovuşturma evresinde verilen bir karar olmasına karşın maddi ceza hukukuna ilişkin özelliklerin bulunması ve eski kanuna göre daha ağır düzenlemeler getirmesi sebebiyle TCK'da düzenlenmiştir.¹¹⁵⁴ Zira ceza muhakemesi hukukunda hemen uygulama ilkesi geçerli olup yeni kanunun failin aleyhine olması önemli değildir. İşte bu sebeple erteleme kurumu hem maddi ceza hukukuna ilişkin özellikler içermesi hem de derhal uygulama ilkesinin TCK'da kabul edilmemesinden CMK'da düzenlenmemiştir. TCK'nın 7/3. maddesinde de ertelemeye ilişkin hükümlerin derhal uygulanmayacağı özel olarak düzenlenmiştir.

Ertelemenin derhal uygulanamayacağı kabul edildiğine göre lehe kanun değerlendirilmesi yapılması gerekmektedir. Eski TCK'da erteleme sonucunda cezanın vaki olmamış sayılacağından yeni TCK'da düzenlenen ertelemeye göre daha lehedir. Lakin hakim yeni kanuna göre ceza verip eski kanuna göre erteleme kararı veremez. Burada yapılması gereken, olay hakkındaki uygulanacak eski ve yeni kanun hükümlerinin tamamı karşılaştırılarak sonuca gitmektir.¹¹⁵⁵

5.6 Yabancı Mahkeme Kararlarının Hapis Cezasının Ertelenmesine Etkisi

Yabancı mahkemelerin verdiği kararların ertelemeye engel oluşturup oluşturmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır. Kanunlarda açık hüküm bulunmadığı takdirde yabancı mahkemelerin vermiş olduğu kararlar ülkemizde etkili değildir. Ancak TCK'nın 51. maddesinde mahkumiyet kararının hangi mahkeme tarafından verilmesi gerektiği hususunda

hususunda mahkememizde kanaat hasıl olmadığından' biçimindeki yetersiz gerekçeyle dayalı olarak hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi," (Yargıtay 12. CD 2020/2234E. , 2020/7459K. sayılı ilamı, Ersan Şen, "Denetim Süresi İçinde Tekrar HAGB Kararı Verilmesi", (Çevrimiçi), <https://sen.av.tr/tr/makale/denetim-suresi-icinde-tekrar-hagb-karari-verilmesi> , (Erişim Tarihi: 31.05.2024)

¹¹⁵⁴ Turhan, **a.g.m.**, s. 48.

¹¹⁵⁵ Turhan, **a.g.m.**, s. 49.

düzenleme bulunmadığından yabancı mahkemelerin verdiği mahkumiyet kararlarının ertelemeye engel oluşturacağı söylenebilir.¹¹⁵⁶ Burada dikkat edilmesi gereken husus kanun koyucunun bu hükmü koymaktaki amacıdır. Zira kanun koyucu bu hükmü koyarken Türk Yargı Teşkilatı'nda yer alan mahkemeleri kastetmiştir. Genellikle yabancı kanunlarda bu esası uygulamaktadır.¹¹⁵⁷

Türkiye tarafından 01.03.1977 Tarihinde 2081 sayılı kanunla kabul edilen Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi'nin 56. maddesi uyarınca, taraf devlet mahkemelerinin herhangi birinin verdiği kararları kendi mahkemeleri vermiş gibi kabul etmektedir. Bu düzenlemeye göre taraf devletlerin verdiği mahkumiyet kararlarının ertelemeye engel teşkil ettiğinin kabul edilmesi gerekmektedir.¹¹⁵⁸

Koca/Üzülmez'e ise farklı görüşte olup mevzuata göre sadece milli mahkemeler tarafından verilen kararlar ertelemeye engel teşkil edeceğini savunmuştur. Kanunda yabancı mahkemelerin verdiği hangi kararların tekerrüre esas olacağı gösterilmişken erteleme bakımından böyle bir düzenleme bulunmamaktadır.¹¹⁵⁹ Mevzuatta gerekli değişiklikler yapılmadıkça taraf olduğumuz Ceza Yargılarının Milletlerarası Değeri Konusunda Avrupa Sözleşmesi de uygulama alanı bulmayacak ve sözleşmeye taraf olan diğer ülkelerin verdiği mahkumiyet kararları ertelemeye engel teşkil etmeyecektir.¹¹⁶⁰

6. Hapis Cezasının Ertelenmesi Kurumunun Etkin Şekilde Uygulanabilmesi İçin Öneriler

Bu başlık altında uygulamada hapis cezasının ertelenmesi kurumunun nasıl etkin bir şekilde kullanılabileceğine ilişkin önerimiz açıklanmaya çalışılmıştır. Türkiye'de hapis cezası ertelenen sanık sayısı hakkında bilgimiz yoktur. Hapis cezasının ertelenmesi kurumunun etkin şekilde uygulanması adına öneride bulunabilmemiz için öncelikle hapis cezası ertelenen sanık sayısı, erteleme kararından sonra tekrar suç işleme oranlarına ilişkin istatistiklerin elimizde mevcut olması gerekmektedir. Söz konusu veriler elimizde mevcut olmadığından uygulamaya yönelik

¹¹⁵⁶ Ersin Şare, "Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Ertelme Kurumları Üzerine İnceleme", *TBB Dergisi*, S. 111, Y. 2014, s. 207.

¹¹⁵⁷ Şare, *a.g.m.*, s. 207.

¹¹⁵⁸ Ebru Altaş, "Türk Ceza Hukukunda Hapis Cezalarının Ertelenmesi Üzerine Bir İnceleme", *Ceza Hukuku Dergisi*, S. 5, Y. 2007, s. 291.

¹¹⁵⁹ Koca ve Üzülmez, *a.g.e.*, s. 562.

¹¹⁶⁰ Koca ve Üzülmez, *a.g.e.*, s. 562.

önerilerimiz de kısıtlı kalmaktadır. Aşağıda detaylarıyla açıkladığımız üzere kurumun etkin şekilde uygulanabilmesi için sunabileceğimiz en önemli öneri erteleme sonrası mükerrer faillik verilerinin elde edilmesidir.

6.1 Tutuklama Tedbiri Yerine Adli Kontrol Tedbiri Etkin Bir Şekilde Kullanılmalıdır

Türkiye'deki hukuk uygulayıcıları, soruşturma aşamasında tutukluluk tedbirine fazlaca başvurmaktadır. Türkiye'de ceza infaz kurumlarında 31 Aralık 2023 Tarihi itibarıyla 291.911 kişi bulunmaktadır. Bunların %84,5'ini hükümlüler ve %15,5'ini tutuklular oluşturmaktadır.¹¹⁶¹ Almanya'daki mahkum sayısı 56.294 olup bunların yaklaşık %20'si tutukludur.¹¹⁶² Fransa'da ise 79.631 mahkumun yaklaşık %28'i tutukludur.¹¹⁶³ Ülkemizde tutukluluk oranı düşük gözükse de cezaevi nüfusu dikkate alındığında tutuklu sayısı oldukça fazladır. Cezaevi personelleri ile yaptığımız bireysel görüşmelerde ve tutuklu müvekkillerden edindiğimiz bilgilere göre de cezaevlerinde, kapasitelerinden fazla mahkum bulunmakta koğuşlarda kalacak yer konusunda problemler yaşanmaktadır.

Erteleme kapsamında yer alan suçlar hakkında tutuklama kararı verilmesi ile erteleme kurumunun amacı yerine getirilememektedir. Zira kovuşturma sonunda erteleme kararı verilse bile yukarıda açıkladığımız üzere tutuklu kalınan süre zarfında cezaevinin olumsuz koşullarından etkilenen fail, daha profesyonel faillerle tanışarak yeni suç teknikleri öğrendiğinden mükerrer fail riski taşımaktadır.

CMK'nın 100/3. maddesinde belirtilen katalog suçlar hakkında, basit şüphle ve soyut beyanlarla başlatılan soruşturmalarda tutuklama sebebi var sayılan suç olması gerekçe gösterilerek tutuklama kararları verilebilmektedir. Dosyalardaki deliller dikkate alındığında şüpheli hakkında kamu davası açılrsa da beraat kararı verilme olanağı dahi bulunmaktadır. Bu durumda sanık hakkında beraat kararı verilse bile yukarıda belirttiğimiz gibi cezaevinin olumsuz koşullarından etkilenecek ve toplum tarafından lekelenme tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Anayasa

¹¹⁶¹<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ceza-infaz-kurumu-istatistikleri-2023-haber-bulteni-yayimlandi20052024091112>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024)

¹¹⁶²

<https://www.coe.int/en/web/portal/-/prison-overcrowding-remains-a-problem-in-europe-council-of-europe-s-annual-penal-statistics-for-2023>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024)

¹¹⁶³<https://www.justice.gouv.fr/documentation/etudes-et-statistiques/statistiques-mensuelles-population-detenu-e-crouee-0>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024)

Mahkemesi 2013/2947 başvuru numaralı kararında, kanunun tutuklama nedenlerine ilişkin bir karine öngörmesi durumunda dahi tutuklama kararı verilebilmesi için somut delillerin ikna edici biçimde ortaya konması gerektiğine hükmetmiştir.¹¹⁶⁴

Kanaatimizce soruşturma aşamasında bu denli fazla tutuklama kararlarının verilmesinin sebebi; şüpheli hakkında kamu davası açılması ihtimali dikkate alınarak, kaçma şüphesinin ortadan kaldırılması ve yargılamanın ilk duruşmasında savunmasının derhal alınmak suretiyle yargılama süresinin kısaltmak istenmesidir. Kovuşturma aşamasına geçildiğinde ise tutuklu sanığın savunması alındıktan sonra bazı katalog suçlar haricinde yargılanan sanıkların tutuksuz yargılanmak üzere tahliyesine karar verilmektedir. Bu yöntem yargılamayı kısaltmış gibi gösterse de sanık, özellikle ilk defa tutuklandıysa, yukarıda belirttiğimiz gibi mükerrer fail olma riski taşımaktadır.

Tutuklama bir ceza niteliğinde olmayıp tedbir niteliğinde olduğundan CMK'nın 109. Maddesinde de tutuklama sebeplerinin var olması halinde dahi adli kontrol kararı verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm dikkate alınarak şüpheli sıkı adli kontrol tedbirleri ile yargılama sürecinde denetim altına alınabilir. Özellikle yoğun suç şüphesi olduğu hallerde, kişi suç işlemeyi alışkanlık haline getirmemişse, tutuklama tedbiri yerine elektronik kelepçe takılarak konutunu terk etmeme tedbirine başvurulması daha ölçülü olacaktır. Bu tedbirler uyguladığında yargılama sürecinde tutuklanmayan fail cezaevinin olumsuz koşullarından etkilenmeyecek ve erteleme kurumu amacını yerine getirecektir. Ayrıca bu sayede tutuklu

¹¹⁶⁴ “Tutukluluğun devamına ilişkin gerekçelerde suçun katalog suçlardan olması önemli bir yer tutmaktadır. 5271 sayılı Kanun’un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında başvurucuya atfedilen suçun da aralarında bulunduğu bazı suçlar için tutuklama nedenlerinin varlığı hakkında yasal bir karinenin mevcut olduğu anlaşılmaktadır (kaçma veya delilleri değiştirme ve tanıkları, mağdurları ve diğer kişileri baskı altına alma tehlikeleri). AİHM’in de vurguladığı gibi kanunun tutuklama nedenlerine ilişkin bir karine öngörmesi durumunda bile kişi özgürlüğüne müdahaleyi gerektiren somut olguların varlığının ikna edici biçimde ortaya konması gerekir. (Contrada/İtalya, B. No: 27143/95, 24/8/1998, §§ 58-65). Bu bağlamda AİHM her türlü otomatik tutuklama sisteminin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 5. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile uyumlu olmadığını belirtmektedir (Ilijkov/Bulgaristan, B. No: 33977/96, 26/7/2001, § 84). Ancak somut olayda tutukluluğun devamına ilişkin kararlarda, tutukluluğun devamına ilişkin somut olguların varlığının ortaya konmadığı ve sadece isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun’un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamındaki katalog suçlardan olması hususuna atıf yapıldığı görülmektedir.” (Anayasa Mahkemesi 2013/2947 Başvuru Numaralı İlamı, § 66.)

sayıları azalarak cezaevleri kapasitelerinden fazla mahkum bulundurmak zorunda kalmayacaktır.

Uygulamada ise genellikle yurt dışı yasağı ve belli yerlere başvurma tedbirine karar verilmektedir. Belli yerlere başvurma tedbirinde şüpheli ikametgahına en yakın polis merkezine imza atmakla yükümlü tutulmaktadır. Bu tedbirin şüpheliyi tekrar suç işlemekten alıkoyan caydırıcı hiçbir yanı bulunmamaktadır. Bu sebeple adli kontrol tedbirleri adeta birer yoklama uygulaması haline gelmiştir.

Uygulamada, ilk defa uyuşturucu madde bulundurma suçundan gözaltına alınan şüpheliler herhangi bir adli kontrol tedbirine tabi tutulmaksızın derhal serbest bırakılmaktadır. Oysa ki; ilk defa uyuşturucu madde ile yakalanan kişinin bu maddeyi ne kadar süredir kullandığı göz önünde bulundurulmamaktadır. Bu sebeple uyuşturucu madde bulundurma suçu nedeniyle gözaltına alınan şüpheli için her halde CMK 109/3(e)'de belirtilen “hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak” şeklinde belirtilen hükme başvurulması gerekmektedir.

Yukarıda belirttiğimiz gerekçelerle kovuşturma aşamasında hapis cezasının ertelenmesi ihtimali olan somut olaylarda tutuklanma tedbiri yerine adli kontrol tedbirine başvurulmalı ve bu sayede erteleme kurumunun amacına ulaşması sağlanmalıdır.

6.2 Hapis Cezası Ertelendikten Sonra Mükerrer Faillik Oranları Kayıt Altına Alınmalıdır

Hapis cezasının ertelenmesinin neticelerinin nasıl sonuçlandığının tespit edilebilmesi için erteleme kararı verildikten sonra faillerin hangi oranda tekrar suç isleyip işlemediğinin tespiti önem taşımaktadır. Türkiye'de hapis cezasının ertelenmesinden sonra tekrar suç işleme oranlarıyla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Adalet Bakanlığı düzenli olarak Adalet İstatistikleri yayını ile karar türleri ve dosya sayıları gibi verileri yayınlamaktadır.

Tablo-1 Ceza Mahkemelerinde Son Sekiz Yılda Verilen Karar Türlerinin Sayısı¹¹⁶⁵

¹¹⁶⁵ Adli Sicil ve İstatistik Müdürlüğü, **Adalet İstatistikleri 2023**, Ankara, 2023, s. 44.
YÜHFD Cilt: XXII Sayı:2 (2025)

Yıl	Toplam	Mahkûmiyet	Beraat	Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması	Diğer Kararlar
2015	1.802.427	624.388	394.548	419.217	364.274
2016	1.481.074	529.549	329.719	310.649	311.157
2017	1.463.561	525.476	299.130	289.605	349.350
2018	1.695.712	659.290	351.105	347.782	337.589
2019	1.869.019	733.099	383.003	402.947	349.940
2020	1.431.118	572.419	271.014	321.769	265.916
2021	2.051.998	877.296	393.985	465.490	315.227
2022	2.009.860	867.397	375.232	459.636	307.595
2023	2.002.521	881.669	360.049	461.680	299.123

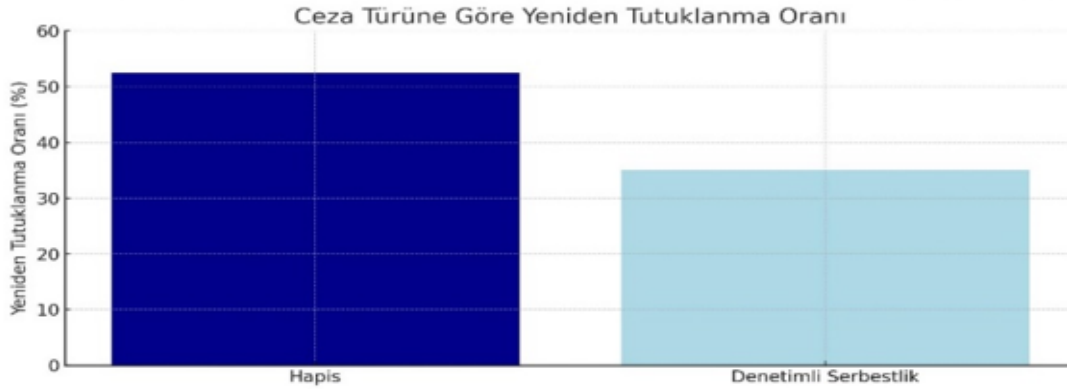
Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde Adalet Bakanlığı yalnızca; mahkumiyet, beraat, HAGB kararlarının tam sayısını kamuoyu ile paylaşmaktadır. Ceza mahkemelerinin verdiği; erteleme, düşme, davanın reddi, ceza verilmesine yer olmadığı kararlarının verileri elimizde mevcut değildir. Bu verilerle de erteleme uygulamalarının ne kadar başarılı olduğu tartışması ülkemiz özelinde yapılamamaktadır. Ancak ertelemeye benzer bir kurum olan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumuna ilişkin veriler elimizde mevcuttur. HAGB kurumu da tıpkı erteleme gibi faili cezaevinin olumsuz koşullarından korumak amacına hizmet eden bir kurumdur. Bu verileri incelediğimizde ise istikrarlı bir düşüş sağlanamamış, özellikle 2020 yılından sonra HAGB kararlarında ciddi bir artış yaşanmıştır. Bu durumda ilk kez suç işleyen kimselerin sayısında azalma sağlanamamaktadır.

Avrupa'nın çoğu ülkesinde ve ABD'de ise cezası ertelenen failer takip edilerek tekrar suç işleme oranları 20. Yüzyıldan bu güne kadar sistematik bir şekilde ele alınmakta ve bu oranlar kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Ceza Komisyonu 1984 Tarihli Ceza Reformu Yasası'nın yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra tekrar suç işleme işlemeyi inceleme altına alarak rehabilitasyonun ne kadar etkili olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır.¹¹⁶⁶ Yapılan bu çalışmada hapis

¹¹⁶⁶ Patti B. Saris, Charles R. Breyer, Dabney L. Friedrich, Rachel E. Barkow, William H. Pryor, Jr, Michelle Morales, J. Patricia Wilson Smoot, "Recidivism Among Federal Offenders: A Comprehensive Overview", **United States Sentencing Commission**, Washington DC, 2016, s. 3

cezası aldıktan sonra denetimli serbestlik tedbiri olmadan tahliye olanların tekrar suç işleme oranı %52,5 iken denetimli serbestlik tedbiri ile tahliye olanların tekrar suç işleme oranı %35,1 olarak gözlemlenmiştir.¹¹⁶⁷

Tablo-2 Verilen Ceza Türüne Göre Tekrar Suç İşleme Oranı¹¹⁶⁸



Avrupa’da birçok ülke de hapis cezası ertelendikten sonraki mükerrer faillik verileri sistematik olarak paylaşılmaktadır. Örneğin, Almanya’da yapılan çalışmada faillerin işledikleri suç sebebiyle verilen cezalardan sonra tekrar suç işleme oranları yaş aralıkları esas alınarak gruplandırılmıştır. Bilindiği gibi, genç yaş gruplarındaki suç ve mahkumiyet oranı yüksektir ve yaş ilerledikçe belirgin bir şekilde azalmaktadır. Bu durum, yeniden suç işleme olasılığını da etkilemektedir.¹¹⁶⁹

Aşağıdaki tabloda Almanya’da denetim altında olmayan ve denetim altında olan denetimli serbestlikteki faillerin yeniden mahkumiyet oranları kategorize edilmiş yaş gruplarına göre listelenmiştir. Her iki grupta da yaş arttıkça suç işleyenlerin oranı başlangıçta yalnızca hafif bir şekilde düşerken, 40 yaşın üzerindeki bireylerde bu düşüş belirgin hale gelmektedir. Örneğin, 21-24 yaş aralığındaki denetim altında olmayanların yeniden mahkumiyet oranı %42 iken, 30-39 yaş aralığında bu oran hala %39’dur. 40-49 yaş aralığında ise bu oran %33’e düşmekte ve 60 yaş üzerindeki mahkumların dörtte birinden daha azı yeniden suç işlemektedir.¹¹⁷⁰ 21-24 yaş grubunda yeniden suç işleme oranı yaklaşık üçte iki iken, 40-49 yaş grubunda yaklaşık yarısı ve 60 yaş üstü az sayıda failde beşte ikisi kadar bir oran söz konusudur.¹¹⁷¹

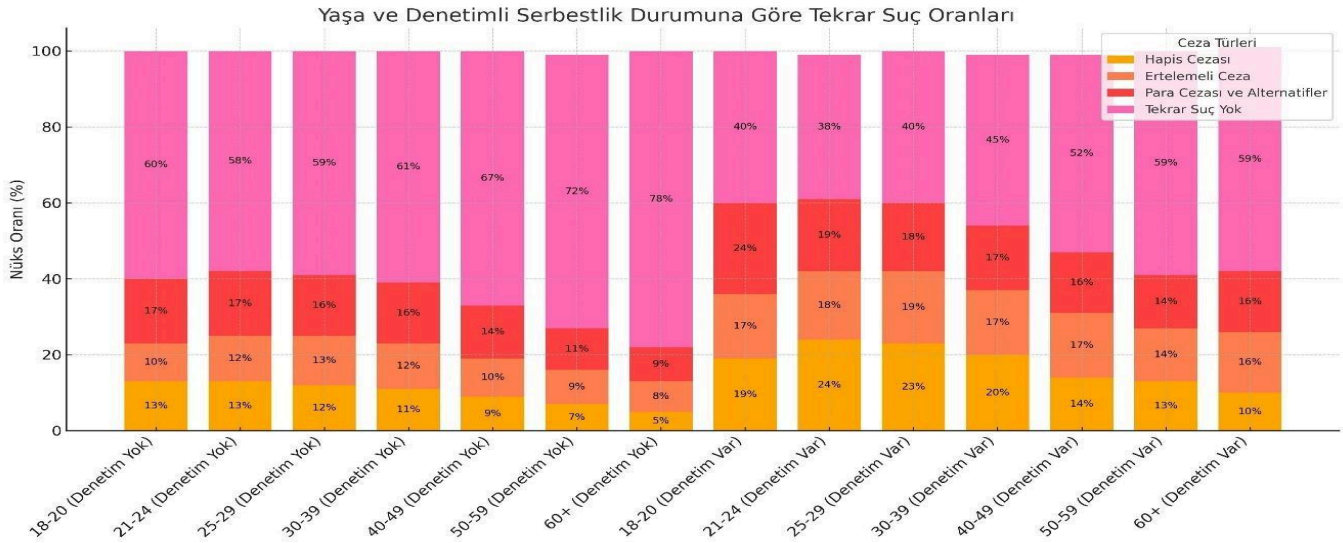
¹¹⁶⁷ Saris vd., **a.g.m.**, s. 22.

¹¹⁶⁸ Saris vd., **a.g.m.**, s. 22.

¹¹⁶⁹ Enrico Weigelt, **Bewähren sich Bewährungsstrafen?**, Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2009, s. 163.

¹¹⁷⁰ Weigelt, **a.g.e.**, s. 163.

¹¹⁷¹ Weigelt, **a.g.e.**, s. 163.

Tablo 3 - Yaşa ve Denetimli Serbestlik Durumuna Göre Tekrar Suç İşleme Oranı¹¹⁷²

Fransa'da yapılan en son çalışma incelendiğinde ise, tamamen hapis cezasını çekmiş olanlar arasında yeniden suç işleme oranının alternatif ceza alanlara göre önemli ölçüde daha yüksek olduğunu görülmektedir.¹¹⁷³

2002 Ocak ile 2018 Ocak arasında, Fransa'daki hapisane mahkumlarının sayısı %42 artarak 48.594'ten 68.974'e yükselmiştir. Bu dramatik artış, cezaevlerinde aşırı kalabalığa yol açmıştır. Aynı dönemde, cezaevinin nüfusu yoğunluğu 100 kişilik alan için 101'den 115'e çıkmıştır. Hapishanelerin bu aşırı kalabalığını hafifletmek amacıyla, daha önceden istisnai olarak uygulanan hapis cezasına alternatif kurumlar geliştirilmiştir.¹¹⁷⁴

Aşağıda verilen tabloda beş cezai kurumun uygulanması sonucunda cezaevine geri dönme oranı verilmiştir.

Ceza indirimlerinin geri çekilmesi veya reddi durumunu yaşamış mahkumların (ilk siyah çubuk) beş yıl içinde hapse geri dönme olasılığında %14 artmışken; tüm kurumların birlikte aynı çok değişkenli lineer regresyonda değerlendirildiğinde, oran %18'e ulaşmaktadır (koyu gri çubuk); son olarak, mahkumların bireysel özellikleri de dikkate alındığında, oran %13'tür (açık gri çubuk).¹¹⁷⁵ Kanuni indirimden yararlanan

¹¹⁷² Weigelt, **a.g.e.**, s. 163.

¹¹⁷³ Aline Désesquelles, Annie Kensey, Laurent Toulemon, "Beneficial Effect Of Adjusted Sentences On Recidivism In France: Investigating The Hidden Role Of The Judge", **Ined**, Paris, S. January, Y. 2019, s. 1.

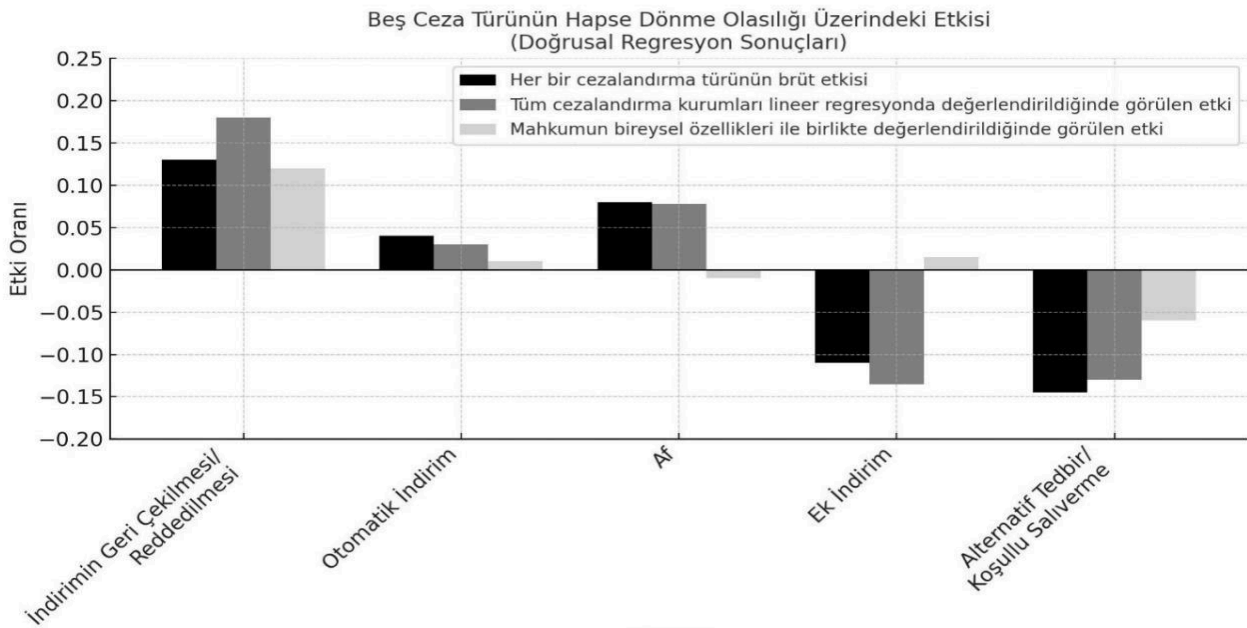
¹¹⁷⁴ Désesquelles, **a.g.m.**, s. 2.

¹¹⁷⁵ Désesquelles, **a.g.m.**, s. 9.

mahkumların oranlarına baktığımızda ise cezaevi dönme oranı ceza indirimi reddedilen mahkumlara oranla oldukça düşüktür.

Alternatif tedbire hükmedilen failerin tekrar suç işleme oranları incelendiğinde ise, diğer kurumlara nazaran daha az tekrar suç işleme oranları karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4 - Ceza Türlerine Göre Yeniden Suç İşleme Oranı ¹¹⁷⁶



Avrupa'daki çalışmaların geçmişini anlamak için 1895 ile 1908 yılları arasında Almanya'da yapılan araştırmadaki rakamları da paylaşmakta yarar görüyoruz. Bu yıllar arasında 165.860 sanığa verilen hapis cezası ertelenmiştir. Söz konusu rakamdan 105.852 failin ertelenmesi kesin olarak

¹¹⁷⁶ Désesquelles, **a.g.m.**, s. 9. (Diğer Avrupa ülkelerinde erteleme sonrası tekrar suç işleme oranlarını detaylıca incelemek için bkz.: Emin Berathan Sakin, "Hapis Cezasının Ertelenmesi", İstanbul Ticaret Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2024 s. 78 vd.).

sonuçlanmış, bunlardan 81.964 (%77,44) fail denetimi suç işlemeyen geçirmiştir.¹¹⁷⁷

SONUÇ

Kanun koyucu suç adı verilen hukuka aykırılıkların yaptırımlarını ceza kanununda hapis ve adli para cezası olarak düzenlemiştir. Bu yaptırımların türü zamanla değişerek bu noktaya gelmiş, öncesinde idam ve ağır hapis cezaları korkutucu yönüyle ön planda tutulmuştur. Modern ceza hukukunun ortaya çıkmasıyla idam cezasından uzaklaşmış hapis cezasının da etkinliği tartışmalı hale gelmiştir. Özellikle kısa süreli hapis cezaları uygulamada birçok sorunu ortaya çıkarmıştır. Kısa süreli hapis cezası alan fail cezaevinde kaldığı sürede daha profesyonel faillerle tanışarak yeni suç teknikleri öğrendiğinden suç işleme oranları artış göstermiştir. Bu sorunun önüne geçmek için kısa süreli hapis cezasına bir çok seçenek öngörülmüş ve ertelemede bu seçenek kurumlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erteleme uygulamaları modern ceza hukukunun ilk zamanlarına kadar dayansa da kurum hakkındaki tartışmalar günümüze kadar gelmiştir. Çalışmamızda da hapis cezasının ertelenmesine ilişkin bazı sorunlar ele alınmaya çalışılmış bu sorunların uygulamaya nasıl yansıdığı, doktrinde ve yargı kararlarında bu sorunlara nasıl çözüm bulunduğu tartışılmıştır.

Çalışmamızda vardığımız en önemli sonuç hapis cezası ertelenmesi kurumunun uygulamalarının takibinin ülkemizde yetersiz olduğudur. Zira Avrupa’da hapis cezası ertelenen faillerin takibi 19. Yüzyıldan bu yana yapılmakta iken Türkiye’de bu çalışma bugüne kadar yapılmamıştır. Ülkemizde sadece erteleme sonuqlarıyla ilgili çalışmalar değil mükerrer faillğe ilişkin çalışmalar bile sınırlı sayıda ve güncel değildir. Ertelenenin en önemli amacı mükerrer faillği önlemek olduğu düşünüldüğünde bu çalışmaların yapılmamış olması kurumun amacının yerine getirilip

¹¹⁷⁷ Önder, a.g.e., s. 82.

getirilmediğini kuşku boyutunda bırakmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz üzere Adalet Bakanlığı belli istatistikleri yayınlasa bu istatistikler sınırlı veriler içerdiğinden üzerine detaylıca yorum yapılamamaktadır. Söz konusu veriler de bilimsel çalışmalarla elde edilecek bilgiler olmayıp UYAP sisteminde kayıtlı olan bilgilerin kamuoyu ile paylaşılmasından ibarettir. Elbette bu bilgilerin paylaşılması da önemlidir fakat yeterli olmadığı kuşkusuzdur.

Çalışmamızda erteleme kararları verilirken karşılaşılan sorunlarda ilgili vardığımız diğer bir sonuç ise Türkiye’deki hukuk uygulayıcılarının soruşturma aşamasında tutuklama tedbirine sıkça başvurulmasının erteleme kurumuyla bağdaşmadığıdır. Zira soruşturma aşamasında tutuklu kalan fail cezaevinin olumsuz koşullarından etkilenmekte yargılama sonucunda erteleme ya da daha lehe bir karar verilse dahi failin ıslahı sağlanamamaktadır.

KAYNAKÇA

Adli Sicil ve İstatistik Müdürlüğü, **Adalet İstatistikleri 2023**, Ankara, 2023.

Aline Désesquelles, Annie Kensey, Laurent Toulemon, “Beneficial Effect Of Adjusted Sentences On Recidivism In France: Investigating The Hidden Role Of The Judge”, **Ined**, Paris, S. January, Y. 2019

Altaş, Ebru, “Türk Ceza Hukukunda Hapis Cezalarının Ertelenmesi Üzerine Bir İnceleme”, **Ceza Hukuku Dergisi**, S. 5, Y. 2007,

Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet, Alşahin, M. Emin ve Çakır, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Adalet Yayınevi.

Demirbaş, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007.

Denizhan, Hüseyin, “Yeni Türk Ceza Kanununda Ertelme Kurumu Üzerine Bir İnceleme”, **TBB Dergisi**, S. 65, Y. 2006.

Donay, Süheyl “Tecil Talebinin Reddi Halinde Gerekçe Gösterilmesi Zorunlu Değildir”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 36, S. 1-4, Y. 1970.

Dönmezer, Sulhi ve Erman, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt III**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 1994.

Dülger, Murat Volkan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Hukuk Akademisi Eğitim ve Yayıncılık, 2021.

Enrico Weigelt, **Bewähren sich Bewährungsstrafen?**, Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2009

<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ceza-infaz-kurumu-istatistikleri-2023-haber-bulteni-yayimlandi20052024091112>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

<https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.12.2024).

<https://www.coe.int/en/web/portal/-/prison-overcrowding-remains-a-problem-in-europe-council-of-europe-s-annual-penal-statistics-for-2023>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

<https://www.justice.gouv.fr/documentation/etudes-et-statistiques/statistiques-mensuelles-population-detenu-ecrouee-0>, (Erişim Tarihi: 29.11.2024).

İçel, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2023

Kaşka, Hakan, “Tutuklama – Mahsup – Erteleme Müesseselerinin Birlikte Uygulanma Hâlleri Üzerine Bir İnceleme”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, Y. 2014, S. 3-4.

Koca, Mahmut ve Üzülmüş, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

Kökkeşoğlu, Abdullah, “Türk Ceza Kanununda Erteleme”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi), Karabük, 2008.

Nacar, Özge “Türk Ceza Kanununda Hapis Cezasının Ertelenmesi (TCK 51)”, (T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2022.

Önder, Ayhan, **Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler (Mukayeseli Hukukta ve Hukukumuzda)**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1963.

Özgenç, İzzet **Türk Ceza Kanunu Şerhi (Genel Hükümler)**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.

Özgenç, İzzet, “Bir İnfaz Rejimi Olarak Erteleme”, **Anayasa Yargısı Dergisi**, C. 18, Y. 2001.

Öztürk, Bahri ve Erdem, Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku Ve Güvenlik Tedbiri Hukuku**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Sakin, Emin Berathan, “Hapis Cezasının Ertelenmesi”, (İstanbul Ticaret Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2024.

Saris, Patti B., Breyer, Charles R., Friedrich, Dabney L., Barkow, Rachel E., Pryor, William H., Jr, Morales, Michelle, Smoot, J. Patricia Wilson, “Recidivism Among Federal Offenders: A Comprehensive Overview”, **United States Sentencing Commission**, Washington DC, 2016.

Şare, Ersin, “Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Erteleme Kurumları Üzerine İnceleme”, **TBB Dergisi**, S. 111, Y. 2014

Şen, Ersan “Denetim Süresi İçinde Tekrar HAGB Kararı Verilmesi”, (Çevrimiçi), <https://sen.av.tr/tr/makale/denetim-suresi-icinde-tekrar-hagb-karari-verilmesi>, (Erişim Tarihi: 31.05.2024).

Tongür, Ali Rıza, “Ceza Hukukunda Yeni Boyutlarıyla Erteleme”, (T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Kamu Hukuku Programı), İstanbul, 2008.

Turhan, Faruk, “Yeni Türk Ceza Kanununa Göre Cezaların Ertelenmesi ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar”, **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı: 3-4, C. 10 Y. 2006.

Ünlü, Abdurrahman, “Hapis Cezasının Ertelenmesi”, **Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Y. 2018, C. 1, S. 2.